

NACIONALNA KONFERENCIJA O OVISNOSTIMA »OVISNOSTI 2023. POLITIKA, STRUKA I PRAKSA: IDEMO LI U ISTOM SMJERU?«

Šibenik, od 16. do 18.10.2024.

U organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva i uz stručnu podršku Hrvatskog liječničkog zbora – Hrvatskog društva za ovisnosti, održana je Nacionalna konferencija o ovisnostima pod nazivom *Ovisnosti 2023. Politika, struka i praksa: Idemo li u istom smjeru?* Konferencija se odvila od 16. do 18. listopada 2024. godine u Šibeniku, uz sudjelovanje više od 140 stručnjaka iz različitih sektora – zdravstvenog, odgojno-obrazovnog, socijalnog, kazneno-represivnog i pravosudnog sustava, znanstvene zajednice te nevladinog sektora. Cilj konferencije bio je uspostaviti platformu za dijalog i zajedničko djelovanje u ostvarenju prioriteta Nacionalne strategije djelovanja na području ovisnosti do 2030. godine te potaknuti multisektorsku raspravu o ključnim pitanjima vezanim uz politike prema ovisnostima i osigurati konsenzus o odgovorima na buduće izazove.

Konferenciju su otvorili izv. prof. dr. sc. Krunoslav Capak, ravnatelj Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i doc. dr. sc. Marija Bubaš, državna tajnica Ministarstva zdravstva koji su naglasili kako borba protiv ovisnosti nije samo zdravstveno pitanje, već zahtijeva sveobuhvatan strateški

pristup buduću da predstavlja ozbiljan izazov za sve segmente društva, socijalnu koheziju i ekonomski razvoj.

Prvoga dana konferencije održana su plenarna predavanja, gdje su ključni domaći i međunarodni stručnjaci predstavili aktualne izazove i trendove u području ovisnosti. Senad Handanagić iz Europske agencije za droge govorio je o transformaciji iste u odnosu na širenje mandata i područja djelovanja, ali je i upozorio na problem novih sintetskih opioida u EU. Željko Petković, pomoćnik ravnatelja HZJZ-a, predstavio je nacionalne trendove prema vrstama ovisnosti i buduće projekte HZJZ-a, a Dražen Rastović iz Ministarstva unutarnjih poslova upozorio je na prijetnje organiziranih kriminalnih skupina povezane s trgovinom droga, koje postaju sve češće. Josipa-Lovorka Andreić iz HZJZ-a istaknula je prioritete i izazove u području prevencije, dok je izv. prof. dr. sc. Zoran Zoričić iz KBC-a Sestre milosrdnice naglasio buduće perspektive u razvoju tretmana ovisnosti, uključujući potrebu za održivim financiranjem sustava. U nastavku je, izv. prof. dr. sc. Ana Matošić, dr. med., KBC Sestre milosrdnice, predstavila problematiku ovisnosti o alkoholu koja ukazuje na to kako je ono ozbiljan zdravstveni problem u Europi te je naglašena potreba za multimodalnim pristupom koji uključuje obiteljsku podršku i podršku zajednice.

Posebno su istaknuti izazovi dualnih poremećaja te je prim. dr. sc. Ivan Čelić, dr. med., iz Klinike za psihijatriju Vrapče upozorio na visoku prevalenciju takvih slučajeva i potrebu za integriranim pristupima liječenju. Doc. dr. sc. Davor Bodor, dr. med., iz Klinike za psihijatriju Sveti Ivan, u svom izlaganju o psihosocijalnom tretmanu ovisnosti o kockanju istaknuo je kako je ovisnost o kockanju povezana s raznim izazovima u liječenju, te naglašava važnost rane intervencije, širenja terapijskih pristupa i promocije tehnika samopomoći kako bi se potaknulo traženje pomoći u ranijim fazama. Irena Rojnić Palavra iz Klinike za psihijatriju Sveti Ivan predstavila je izazove problematične uporabe interneta i videoigara kod mladih te njihove posljedice na mentalno zdravlje, što postaje sve aktualnije područje, dok je doc. dr. sc. Dijana Mayer iz HZJZ-a usredotočila svoje izlaganje na javnozdravstvene rizike novih duhanskih proizvoda i potrebu za regulativama koje će ograničiti njihovu dostupnost mladima.

Tijekom drugog i trećeg dana konferencije održano je ukupno osam tematskih panela na kojima su stručnjaci – predstavnici različitih sustava, aktualizirali probleme u područjima ovisnosti te raspravljali o potencijalnim rješenjima za unaprjeđenje politika i prakse.

Prvi panel o izazovima u provedbi znanstveno utemeljenih preventivnih programa fokusirao se na važnost standardizacije programa, motiviranje učitelja za dosljednu provedbu i osiguranju održivosti kvalitetnih programa kroz sustavno financiranje. Istaknuta je potreba za evaluacijskim studijama kako bi se pokazala učinkovitost programa. Zaključeno je da bi dodatno ulaganje u standarde kvalitete i evaluaciju programa osiguralo dugoročan uspjeh prevencije.

U okviru drugog panela o duhanu, novim duhanskim proizvodima, energetskim pićima, alkoholu i kanabinoidima, obuhvaćeni su izazovi u regulaciji tih proizvoda, a istaknute su opasnosti njihove konzumacije u populaciji mladih. Nametnula se potreba za jasnijim zakonodavnim definicijama i edukacijama kako bi se javnost informirala o rizicima. Naglašena je važnost suradnje između različitih sektora kako bi se smanjila upotreba tih legalnih sredstava i osigurala adekvatna podrška u prevenciji i liječenju.

Panel o društveno odgovornom priređivanju igara na sreću bavio se procjenom učinka zakonskih regulativa na probleme povezane s igrama na sreću. Razgovaralo se o rastućoj prevalenciji ovisnosti o kockanju koja je uvjetovana dostupnošću pružatelja usluga kockanja, ali i okupiranošću medijskog prostora gdje se kockanje prikazuje kao privlačan i luksuzan način života. Predstavljene su nove zakonske izmjene u pripremi koje uključuju ograničavanje oglašavanja i stvaranje unificiranog registra isključenih igrača, a kako bi se zaštitile ranjive skupine. Istaknuta je potreba i za boljom kontrolom ilegalnog tržišta i povećanjem sredstava za prevenciju ovisnosti u tom području.

Panel pod nazivom: Problematična uporaba interneta i *gaming* kod mladih – razvoj metakognicije ili rizik od ovisnosti? imao je fokus na različite aspekte igranja video igara i problematičnu uporabu interneta, posebice u populaciji mladih. Raspravljalo se o koristima videoigara, ali i riziku od razvoja ovisnosti uslijed prekomjernog igranja, posebice uzimajući u obzir rast popularnosti e-sporta. Ključna tema bila je zaštita djece i edukacija roditelja o sustavima poput PEGI oznaka i Family Linka. Panelisti su naglasili važnost roditeljskog postavljanja granica i praćenja dječjih aktivnosti u digitalnom svijetu kako bi se smanjili rizici od problematičnog ponašanja i *cyberbullinga*. Zaključeno je da je potrebno ulagati u istraživanja i razvijati strategije za uravnoteženo korištenje digitalne tehnologije.

Peti panel bavio se izazovima u tretmanu ovisnosti i prilagodbi programa novim trendovima, osobito u vezi s ponašajnim ovisnostima poput kockanja, ali i u odnosu na sve značajniji broj konzumenata stimulansa. Istaknuta je potreba za boljim informacijskim sustavima, grupnim radom za specifične skupine korisnika i evaluacijom tretmana. Također, spomenut je problem provedbe supstitucijske terapije u zatvorskom sustavu, a upotreba umjetne inteligencije u psihijatriji nametnuta je kao jedan od načina unaprjeđivanja tretmana u skorijoj budućnosti.

Nadalje, idući panel: Smanjenje šteta – imamo li prave odgovore? raspravljao je o politikama i programima smanjenja štete povezanih s uporabom droga. Istaknuta je važnost nastavka ulaganja u ovo područje, uključujući pilot projekte poput uvođenja kućnih doza naloksone i *drug checking*-a, kao i smanjenje stigme u vezi s tim programima. Povećana je potreba za analizama sastava droga iz šprica, a spomenuti su i projekti poput *tripsittera* i sigurnijih okruženja na glazbenim festivalima. Također, predstavljena su iskustva Slovenije u provedbi *drug checking*-a i mobilnih jedinica za testiranje droga.

Panel o ulozi kaznene politike u smanjenju potražnje i ponude droga raspravljao je o važnosti međusektorske suradnje te je istaknuto uvažavanje individualizacije kazni, dok je također naglašeno da kazne ne smiju biti temeljene isključivo na količini zaplijenjene droge. Diskutirano je i o opioidskoj krizi u SAD-u, posebno u vezi s fentanilom, te posljedicama njegove rasprostranjenosti, ali i pojavnost nitazena, koji su u nekim slučajevima jači od fentanila. Zajedno s tim, raspravljalo se o smanjenju broja izrečenih mjera liječenja osoba zatečenih s drogom u prekršajnim postupcima i važnost pravovremenog tretmana, osobito za maloljetne osobe.

Zadnji održani panel pod nazivom: Integrativni pristup praćenju problematike ovisnosti i evaluacija politika – jesmo li pripravnici za nadolazeće izazove? naglasio je potrebu za integriranim pristupom u prikupljanju podataka o raznim oblicima ovisnosti, uključujući praćenje novih trendova i prijetnji na tržištu droga. S tim ciljem, proširuje se Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga na druga sredstva ovisnosti. Uz relevantnost detekcije novih droga i šifriranja slučajeva trovanja, istaknuta je važnost *foresight* metodologije za predviđanje budućih prijetnji i brže reakcije na promjene. Zaključeno je da je međusektorska suradnja ključna za unaprjeđenje sustava prikupljanja podataka te je izražena potreba za daljnjim jačanjem kapaciteta za detekciju, praćenje i kreiranje pravovremenih odgovora na nove izazove na tržištu droga.

U završnom dijelu konferencije naglašena je potreba za koordiniranim djelovanjem različitih sustava (zdravstvenog, obrazovnog, socijalnog, pravosudnog i kaznenog) u ostvarivanju ciljeva postavljenih strateškim dokumentima. Naglašena je važnost učinkovitih preventivnih programa, novih modela liječenja ovisnosti, inovativnih programa smanjenja šteta i osiguravanja resursa za dostupnost tih programa. Uz navedeno, istaknuto je da se prevencija, smanjenje rizika i liječenje ovisnosti ne mogu razvijati bez integracije novih znanja i pristupa, te da je praćenje i istraživanje ključno za prilagodbu javnih politika na ovom području.

Priredila: Mia Mardešić

Međunarodna licenca / International License:

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0.